

Den Magiske Madkasse

Forskningsbaseret evaluering

Karen Wistoft, Aske Clark & Jacob H. Christensen

Indhold

Indledning	4
Evalueringens formål	4
Evalueringsdesign og metodisk tilgang.....	5
Interviews.....	6
Observationer	7
Survey til forældre	8
Fund	8
Pædagogernes oplevelser og vurderinger	8
Overgangen fra børnehave til grundskole – fokus på spisepausen	10
Pædagogernes indtryk af børnenes oplevelser af Supergnaskerne	14
Pædagogerne efterspørger:.....	16
Børnehavebørnenes oplevelser	17
"Kan I fortælle, hvad I lige har leget?"	18
Oplevelsen af Supergnaskerne og deres madunivers.....	21
Børnenes beretninger sammenlignet med pædagogernes vurderinger	22
Forældrenes tilkendegivelser.....	24
Opsamling	26
Anbefalinger.....	28
Referencer.....	30
Bilag 1: Observationsguide	31
Bilag 2: Interviewguide – pædagoger	32
Bilag 3: Interviewguide – storbørnsgruppen	34
Bilag 4: Survey til forældre.....	35

Forord

Alle livets overgange – fra baby til vuggestue, fra barn til teenager, fra ung til voksen, fra ét job til et andet – er forbundet med store udfordringer. Det gælder ikke mindst overgangen fra børnehave til skole. Det er svært at forestille sig, hvor nyt og omvæltende det er for første gang at stå i en ny institution med nye venner, nye voksne og nye og anderledes forventninger og kulturelle koder.

Derfor er skolestart forbundet med et hav af nye oplevelser og udfordringer for de fleste børn. Heldigvis er børnehaverne i dag vældig gode til at forberede de ældste børn på skolestart, og der er masser af samarbejde mellem børnehavepædagoger og 0-klasselærerne, så overgangen bliver nemmere. Men i hvert fald én ting mangler: Der er ikke det store fokus på mad og måltider. Når børnene kommer i skole, får de blandt andet nye rammer at spise i. De kan være helt anderledes end dem, de kender fra børnehaven, hvor de er vant til at få maden serveret, og/eller hvor de har god tid til at spise sammen med pædagogerne.

For mange børn er madpakkerne en del af 'det nye' i skolen. De oplever, at de skal spise i en fart, og undertiden når de overhovedet ikke at blive færdige. Vi ved fra forskning på skoleområdet, at der er en signifikant sammenhæng mellem at have spist og at kunne koncentrere sig i undervisningen. Det gælder også social trivsel. At være en god kammerat og have det godt med sig selv og andre kræver energi og overskud. De nye rammer for mad og måltider betyder nye betingelser for at trives både fagligt og socialt: 'at lære' og 'at være' lykkes bedst, hvis man ikke er alt for sulten, og hvis man har haft gode mad og måltidsrammer.

Det stiller også krav til forældrene. Det er ikke nok at smøre madpakker, der kan spises i en fart. De bør også være velsmagende. Ellers kommer de retur. Det er heller ikke nok at give børnene müeslibarer eller slik med i lommerne, som de kan spise, mens de leger. For at have lyst til at spise madpakken sammen med de nye klassekammerater, må barnet have lyst til maden, og det er blandt andet betinget af at de har et mentalt ejerskab til madpakken. Maden skal være sund, men den skal også signalere kærlighed, omsorg og nydelse. Og madpakken må ikke være pinlig!

At koncentrere sig om at spise kræver både socialisering og læring. Det er Den Magiske Madkasse et rigtig godt bud på. Vi forskere fra Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) ved Aarhus Universitet har fulgt det pædagogiske arbejde med Den Magiske Madkasse i børnehaver i Århus, hvor pilotprojektet blev gennemført. Rapporten her handler om den effektivitet, de succeser og de udfordringer arbejdet med Den Magiske Madkasse har givet. Vi kan vise, at forældresamarbejdet og pædagogernes indstilling til mad og måltider er vigtigt. Men vi viser også, at det allervigtigste er børnenes forestillingsevne, glæde ved og deltagelse i projektets lege og pædagogiske aktiviteter. Det har været en fornøjelse at følge Den Magiske Madkasse, og jeg håber denne rapport kaster lys over de muligheder, der opstår, når man bruger konceptet i den pædagogiske hverdag, både i skolen og i dagtilbuddet.

Karen Wistoft, professor (mso)

DPU/Aarhus Univetsitet

Indledning

Projektet "Den Magiske Madkasse" er et initiativ, der sætter fokus på overgangen fra børnehave til skole med henblik på at forberede børnene på de nye rammer omkring spisepausen. Den Magiske Madkasse arbejder med fire pædagogiske pejlemærker, som kommer til udtryk i materialet gennem fire figurer, "Supergnaskerne", der optræder i materialet gennem historier og i lege. De fire pejlemærker er:

- Avi, der repræsenterer madklogskab.
- Chili, der repræsenterer madmod.
- Kiwi, der repræsenterer madfællesskab.
- Juicy, der repræsenterer madglæde.

Materialet er målrettet pædagoger og øvrigt personale i de danske børnehaver samt forældrene til børn i børnehavernes 'storbørnegrupper'. Projektet henvender sig således til børnehaver, som får udleveret Den Magiske Madkasse, der indeholder følgende elementer:

- En pædagogisk vejledning indeholdende Den Magiske Madkasses teoretiske fundament og læreplanstemaer.
- Et katalog over lege og pædagogiske aktiviteter.
- Rekvisitter til brug under legene samt malebøger og en plakat med Supergnaskerne.
- En folder til forældrene, som indeholder information om Den Magiske Madkasse, gode råd til madpakker, og opskrifter.
- En køleskabsmagnet med informationer om hvad en god madpakke kan indeholde, ligeledes målrettet forældrene.

Derudover lanceres en hjemmeside, www.denmagiskemadkasse.dk, i foråret 2020, hvor materialer fra projektet ligger tilgængeligt og tilmelding til projektet er mulig.

Evalueringsformål

Denne rapport dokumenterer effektivitetsmålinger af projektet Den Magiske Madkasse, som er foretaget af ansatte på Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet. Når vi gennemfører sådanne såkaldte 'effektivitetsmålinger', sker det som en del af projektets evaluering. Effektivitetsmålingerne består af indsamling, dokumentation og formidling af Den Magiske Madkasses virkninger; herunder hvordan og i hvilket omfang de involverede børn og pædagoger vurderer deres oplevelser, læring og udbytte af at deltage i legene og aktiviteterne.

Det overordnede formål med effektivitetsmålingerne er at kvalificere det vidensgrundlag, projektet bygger på, hvorefter Den Magiske Madkasse har til hensigt at gøre en reel forskel med hensyn til at skabe positive overgange, når det gælder børnenes nye rammer om måltider i skolen. Således knytter målingerne an til implementeringen og videreudviklingen af det vidensgrundlag, der arbejdes med ved justeringen af materialet i Den Magiske Madkasse. Effektivitetsmålingerne er af central betydning for, at udbredelsen, levetiden og udnyttelsen af projektets investeringer kan bruges. De skal sikre, at de erfaringer, der

gøres, kommer til at række længst muligt i forhold til en national udrulning af den Magiske Madkasse.

Effektfuldhedsmålingerne er således en måde at undersøge, hvordan og i hvilket omfang de børn, der involveres i legene og aktiviteterne, tilegner sig værktøjer til at forstå sig selv og hinanden i forbindelse med måltider og dermed lærer at håndtere overgangen fra måltiderne i børnehaven til madpakker og spisepauser i skolen.

Formålet med evalueringen er at undersøge, hvordan materialerne fra Den Magiske Madkasse anvendes. Dette indebærer de betydninger, som materialerne og aktiviteterne fra projektet tillægges af både pædagoger, børnehavebørn og forældre, samt hvorvidt og hvordan intentionerne i projektet indfries. De overordnede spørgsmål, der ønskes besvaret med denne forskningsbaserede evaluering, er:

- Hvordan anvendes materialerne fra Den Magiske Madkasse af de involverede målgrupper? Herunder pædagogernes oplevelse af materialet; om det er passende, for omfangsrigt eller mangelfuldt.
- Hvordan påvirker aktiviteterne og materialerne børnehavebørn i storbørnsgruppen med henblik på at forberede dem på skolestart og spisepauser i skolen?
- Hvordan oplever børnehavebørn det madunivers, de introduceres for via Den Magiske Madkasse?

[Evalueringsdesign og metodisk tilgang](#)

Evalueringen er forankret i en empirisk undersøgelse, der tager afsæt i både observationsstudier i institutioner, hvor Den Magiske Madkasse anvendes, interviews med børn i storbørnsgrupperne og pædagoger, der gennemfører lege fra Den Magiske Madkasse. Desuden etableres en spørgeskemaundersøgelse til forældre til børn i storbørnsgruppen i de pågældende institutioner.

I alt ni institutioner har fået udleveret materialerne fra Den Magiske Madkasse, hvoraf seks af disse nåede at gennemføre aktiviteter fra Den Magiske Madkasse i dataindsamlingsperioden. Besøgene i disse seks børnehaver fandt sted fra den 27. november til den 16. december, og under besøgene blev pædagoger og børn interviewet, og aktiviteter observeret. Observationerne karakteriserer vi som etnografiske deltagerobservationer.

Fire ud af de seks besøgte børnehaver har madordning, hvor børnene får serveret mad, mens børnene har madpakker med til frokost i de øvrige to. I nogle af institutionerne med madordning har børnene små madpakker med til mellemmåltider fx en lille "hyggemadpakke" til om eftermiddagen. I én af dem bages der i stedet brød, som serveres om eftermiddagen.

Undersøgelsesprocessen er foregået i en række stadier med udvikling af forskningsdesign, empiriindsamling og analyse. Denne rapport fungerer som dokumentation for undersøgelsens resultater. Feltnoter fra observationerne og de gennemførte interviews er blevet behandlet undervejs i indsamlingsprocessen med henblik på at bruge de første erfaringer til at kvalificere de efterfølgende børnehavesbesøg.

Interviews

Da vi har gennemført interviews med både børn og voksne, har vi forberedt to forskellige interviewformer. I forbindelse med børneinterviews er børnenes alder og udvikling faktorer, der skal tages hensyn til. Derudover er det også nødvendigt at have blik for, at magtforhold mellem børn og voksne kan have en betydning for de svar, børnene giver under interviewet. Flere studier peger på, at magtdynamikker mellem børn og voksne, såsom at børnene er vant til, at voksne har kapaciteten til at dirigere deres handlinger og sætte rammerne for deres hverdag, kan betyde, at børnene automatisk anser forskeren som en autoritetsfigur i kraft af aldersforskellen (Eder & Fingerson, 2004).

Det kan betyde, at børnene vil søge at svare det, som de tror, forskeren gerne vil høre. Af den årsag har vi valgt at interviewe børnene i små grupper, både for at de kan opleve at være i "overtal" i interviewsituationen og derved opleve en mindre grad af uligevægt i magtforholdet, samt at give dem mulighed for at supplere hinanden og bygge på hinandens perspektiver. Forskere peger på, at interviews med børn er en svær kunst og sjældent en ideel måde at indsamle viden, og at man i interviewsituationen bør være opmærksom på, hvilke typer spørgsmål der stilles, af hensyn til pålideligheden af svarene (Bruck & Ceci, 1999; Fivush et al., 2001). Vores egen erfaring er imidlertid, at børneinterviews forholdsvist nemt kan praktiseres og er af stor værdi for effektivhedsmålingerne, som (også) må bero på børnenes selvvalgte oplevelser og udbytte.

Med børnene har vi i de fleste tilfælde gennemført observationsbaserede interviews, hvilket betyder, at interviewsituationen finder sted umiddelbart i forlængelse af, at de har gennemført en aktivitet fra Den Magiske Madkasse. Enkelte interviews er blevet udført med børn, der ikke har deltaget i en leg fra Den Magiske Madkasse samme dag, hvilket har fungeret som en kontrast til de øvrige interviews, hvor børnene har haft en aktivitet frisk i erindringen. Dette har givet et sammenligningsgrundlag for i forhold til deres hukommelse af Supergnaskerne og Den Magiske Madkasse.

Vi forholder os til disse interviews som supplement til vores observationer af de aktiviteter, de udfører med udgangspunkt i Den Magiske Madkasse. Formålet med disse supplerende interviews er primært at lade børnene sætte ord på deres oplevelser på egen hånd, således at vi ikke kun tager udgangspunkt i vores fortolkninger af deres ageren under aktiviteterne.

Den interviewguide, vi har udviklet til børnene (se bilag 3), er designet med det formål både at undersøge, hvordan de forstår elementerne fra det univers, som Den Magiske Madkasse præsenterer (såsom Supergnaskerne og de forskellige aktiviteter), og hvilke erfaringer og

indtryk de har af legene og aktiviteterne. Interviewformen er semistruktureret, og interviewguiden behandles som en ramme for de perspektiver, der gerne vil undersøges, men der tages forbehold for, at der både er stor forskel på, hvor meget der er blevet arbejdet med Den Magiske Madkasse, og om de pågældende børnehaver har madordninger, eller børnene medbringer madpakker. Derudover har vi tilstræbt at følge samtalerne med børnene frit frem for at gentage spørgsmål, da det øger risikoen for, at de samme børn giver forskellige svar.

Vores interviews med pædagoger er ikke præget af samme betingelser, og der foretages semistrukturerede interviews med udgangspunkt i en interviewguide (se bilag 2) med en række åbne spørgsmål, operationaliseret på baggrund af effektivitetsmålingens overordnede interesser. Da vi både har gennemført interviews med pædagoger og børnehavebørn, er vi også interesserede i, om pædagogernes opfattelse af børnenes oplevelser med Den Magiske Madkasse stemmer overens med de tilkendegivelser, vi har fået fra børnene.

Observationer

Under undersøgelserne har en række perspektiver været i fokus, herunder hvordan materialet anvendes i de forskellige børnehaver, om pædagogerne finder det meningsfuldt at benytte materialerne og gennemføre legene, om børnene har positive oplevelser med Den Magiske Madkasse, om de finder legene sjove, og hvad deres oplevelser af de fire Supergnaskere og det madunivers, de introduceres for, er.

Som nævnt karakteriserer vi vores observationsstudier som etnografiske deltagerobservationer. Denne metode er valgt grundet vores interesse for måderne, hvorpå materialerne fra Den Magiske Madkasse anvendes i de forskellige børnehaver, og denne metode tilbyder os førstehåndserfaringer i de forskellige tilgange til materialet og mulighed for at følge med i de tilhørende udtryk for social praksis, mens de udspiller sig (Højlund, 2002: 25).

Vores observationer har været centreret omkring lege og andre aktiviteter, som bliver udført med udgangspunkt i Den Magiske Madkasse, samt spisepauserne i børnehaverne. Observationerne er udført med udgangspunkt i en række fokuspunkter (se bilag 1), der er operationaliseret på baggrund af vores overordnede forskningsspørgsmål, og som forholder sig til anvendelsen af Den Magiske Madkasse, herunder med blik for eventuelle redidaktiseringer eller andre typer fleksibel brug af materialerne.

Vi har besøgt hver af de deltagende børnehaver én gang på forskellige tidspunkter, alt efter hvornår de har fået udleveret materialekassen. Dette har betydet, at de forskellige børnehaver har haft varierende grader af erfaring med Den Magiske Kasse, hvor nogle af de observerede aktiviteter er blevet udført flere gange i nogle af børnehaverne, mens det har været mere uprøvet i andre. Dette forhold anser vi ikke som en udfordring; tværtimod har dette givet et indtryk af, hvordan de forskellige pædagoger har måtte forholde sig til materialet og forberedelsen af dets anvendelse i de rammer, der gør sig gældende i deres respektive institutioner.

Survey til forældre

Et survey (spørgeskemaundersøgelse, se bilag 4) blev udviklet med henblik på at få vurderinger fra forældrene omkring materialet og den overordnede intention med Den Magiske Madkasse. Henvender materialet sig til dem? Har deres børn fortalt dem om deres oplevelser med legene og aktiviteterne i Den Magiske Madkasse?

Fund

Pædagogernes oplevelser og vurderinger

Under empiriindsamlingen og besøgene i børnehaverne oplevede vi stor variation i måderne, materialet fra Den Magiske Madkasse blev anvendt på. Disse variationer var præget af de forskellige omstændigheder, der gør sig gældende for de forskellige børnehaver, såsom normeringen af pædagoger, om der er madordning eller ej, og hvilke fokuspunkter pædagogerne aktivt arbejder med.

Pædagogernes vurderingerne og oplevelser ved brug af materialet i Den Magiske Madkasse er i høj grad lokalt forankret og situationsbetinget. Under vores interviews har vi blandt andet spurgt ind til, hvad der skal til, for at pædagogerne vurderer, at en leg eller aktivitet har været succesfuld. I flere børnehaver har pædagogerne peget på, at det først og fremmest er vigtigt, at børnene er engagerede og synes, det er sjovt. Derudover er det væsentligt, at det er noget, der gør et indtryk, og som børnene efterfølgende vil kunne huske.

Pædagogernes beskrivelser af materialet fra Den Magiske Madkasse er i langt overvejende grad positive. Nogle af elementerne i Den Magiske Madkasse lader til at give mening for samtlige af de adspurgte pædagoger, mens nogle af pædagogerne har fundet specifikke elementer i materialet, der giver særlig god mening i forhold til de områder, de har fokus på, og inden for rammerne om børnenes spisepause og/eller arbejdet med at forberede børnene på skolestart.

Fælles er en enighed om, at materialet er flot og gennemarbejdet, og i fire ud af de seks besøgte institutioner blev det pointeret, at det er vigtigt, at der er tale om et materiale, der kan "tåle at komme med udenfor". I den forbindelse pointerede en pædagog:

"Det er et lækkert materiale, det synes jeg er rigtig, rigtig fedt, at det er sådan noget lækkert noget, og det er godt, at det er plast, så det kan komme med udenfor."

Figurerne og det tilhørende madunivers beskrives med meget rosede vendinger af pædagogerne. Flere fortæller, at der både er tale om nogle flotte og farverige figurer, og at med superhelte temaet er der tale om en referenceramme, som børnene kan være med på. En pædagog fortæller:

"Jeg synes, det er genialt, for det bygger også meget på det, de ser til hverdag."

Netop det, at legene er bundet op på nogle figurer, som børnene kan lide og relatere sig til, har ifølge flere pædagoger den virkning, at børnene i højere grad kan huske legene efterfølgende. Det taler netop ind i et perspektiv, som flere af de adspurgte pædagoger har

peget på, når de har talt om succeskriterier for deres aktiviteter: at børnene efterfølgende husker aktiviteten og formålet med den.

Der er stor forskel på, hvor mange aktiviteter fra Den Magiske Madkasse der er blevet afprøvet i de enkelte institutioner. Nogle steder er samtlige hovedlege blevet gennemført, mens andre har prioriteret de lege, som pædagogerne umiddelbart fandt mest hensigtsmæssige i forhold til behov for forberedelse, og hvad der passer til deres rammer. I én institution fortalte pædagogerne under et interview, at de havde oplevet stor succes med én bestemt leg (madkassebanko) og derfor prioriterede at gennemføre den flere gange og arbejde videre med stilladsering af aktiviteten i stedet for at prøve de andre lege.

Begrundelserne for at nogle lege blev nedprioriteret frem for andre blev typisk tilskrevet behov for forberedelse og i den henseende mangel på forberedelsestid. Her nævnes især Chilis hovedleg (madgætteleg), som vurderes som ret forberedelseskrevende, men også som spændende. Samtidig er det dog den aktivitet, der blev observeret flest gange under empiriindsamlingen. I de to institutioner, hvor Chilis hovedleg ikke blev observeret, fortalte pædagogerne, at det både var et spørgsmål om manglende tid til at forberede smagsprøverne i legen, samt at de grundet deres madordning var underlagt "et strengt budget", som vanskeliggjorde indkøb af egnede madvarer.

Den centrale udfordring, som de involverede pædagoger har peget på, er mangel på tid. Dette kom også til udtryk under empiriindsamlingen, hvor tre ud af de ni involverede pilotinstitutioner endnu ikke havde haft tid til at begynde at anvende Den Magiske Madkasse. Kun i én af de besøgte børnehaver fortæller pædagogerne, at de har haft god tid til at sætte sig ind i materialet, mens mangel på forberedelsestid fremhæves som en udfordring i forhold til at læse den pædagogiske vejledning eller gennemføre visse lege.

En pædagog siger: "Jeg synes, det er et rigtig, rigtig godt koncept, men man skal have tid. Og det er simpelthen der, den er."

Den pædagogiske vejledning, der følger med Den Magiske Madkasse, beskrives ellers som et positivt element. Selvom der er variationer, i forhold til hvor grundigt de adspurgte pædagoger har læst vejledningen, fortæller flere, at omfanget er passende. I flere af institutionerne fortæller pædagogerne dog, at det kan være svært at finde tid til at læse den grundet mangel på forberedelsestid, og nogle fortæller, at de derfor i stedet blot har skimmet den. En af pædagogerne, der pointerer manglen på tid til at nærlæse materialet, siger dog: "Jeg synes, det står skidegodt beskrevet."

En anden pædagog formulerer det således: "Der må ikke være mere, men der kan heller ikke være mindre."

I forhold til den pædagogiske vejledning har vi spurgt pædagogerne, om den bidrager med ny viden eller ikke, hvortil flere svarer, at der ikke nødvendigvis er tale om ny viden, men at den alligevel bidrager til at koble mad, leg og didaktiske intentioner. En pædagog besvarede spørgsmålet således:

"Jeg tror, når man læser det, så tænker man: 'Ja, det giver god mening, men det er ikke sikkert, at jeg selv ville være kommet i tanke om, at det lige præcis var på den måde, det

skulle spændes ind.' Så jeg tror, det er skidegodt, at det står der alt sammen. Så har man sit pædagogiske grundlag i orden – også i forhold til forældrene.”

Selvom de fleste pædagoger i forbindelse med de lege, de har gennemført, har svaret, at de i overvejende grad har fulgt aktiviteternes 'opskrifter', sådan som det står beskrevet i legekataloget, har nogle i højere grad fundet inspiration i kataloget eller løbende justeret på aktiviteterne. Én pædagog fortæller:

”Det står godt beskrevet. Det er virkelig gennemtænkt, og det er gennemtænkt på den måde, at jeg også føler, at man er nødt til at følge den struktur, der er i vejledningen for at få det hele med.”

Ud over inspiration til lege og aktiviteter peger nogle pædagoger på, at det også er vigtigt, at materialet inkluderer en oversigt over de læreplanstemaer, som materialet bringer i spil. En pædagog uddyber:

”Vi har kigget i den, og vi har fået nogle gode ideer fra den, og det har været et rigtig dejligt materiale at arbejde med. Også at der står alle de her ting, vi skal bruge med læreplanstemaer, og alle de her ting, man lige kan slå op og sige, nå ja, det er faktisk lige her, det vi skal bruge.”

I flere af institutionerne, hvor pædagogerne har lavet de samme lege flere gange, fortæller de, at de har justeret på aktiviteterne med forskellige begrundelser. I nogle tilfælde er det for at skabe en progression og tilføje flere elementer ud fra et læringshensyn. I andre tilfælde er det et spørgsmål om, hvordan humøret blandt børnene er den pågældende dag, om der er meget energi eller ej, som en pædagog forklarer: ”Der var nogle ting, hvor vi gik ind og lavede lidt om på det for at få det til at glide lidt nemmere.”

I forbindelse med samme emne fortæller en anden pædagog, at:

”Jeg synes, det er rigtig fint, at der er hovedlegene og de ekstra lege, hvis der er noget ekstra, man gerne vil prøve, fordi børnene virker rigtig interesserede i det, og det var superfint, at man så kunne gribe videre i det, når man så har lavet en hovedleg.”

Overgangen fra børnehave til grundskole – fokus på spisepausen

Blandt pædagogerne, vi har interviewet, er der stor variation, i forhold til hvor meget og hvordan de arbejder med spisepausen og overgangen fra børnehave til skole. Nogle har på forhånd været meget bevidste om, at der kan være udfordringer for børnene på skolemåltidsområdet, mens andre ikke har arbejdet så aktivt med området af forskellige årsager. Flere af pædagogerne påpeger dog, at de mener, at Den Magiske Madkasse kan være med til at rykke ved nogle ting, og især Chilis superkræft ”madmod” bliver fremhævet som et godt redskab, der bruges aktivt i spisepauserne i børnehaverne og under aktiviteterne. Om det også er en figur, de vil prioritere at arbejde med i forbindelse med overgangen til skole, vides ikke.

En pædagog fortalte i den forbindelse: ”Jeg synes jo især, den med madmod virkelig er noget, som mange børn kunne blive bedre til. Det med at få skubbet lidt til grænserne, uden at det bliver tvang. Så den synes jeg var rigtig god.”

Et eksempel på ovenstående blev observeret i en institution, der gennemførte Chilis hovedleg, og hvor udtrykket "at være Chili" blev brugt meget aktivt til at motivere børnene til at smage og til at lade madmodige børn fungere som gode eksempler for de andre:

"Pædagogerne spørger, om der er nogen, der tør smage på sennep. De fleste siger nej, men én af drengene gør. Efter han har smagt på sennep og sagt, at han godt kan lide det, er der mange andre, der også gerne vil. Der foregår altså ingen tvang, men pædagogerne bruger det 'at være Chili' som et redskab, der motiverer børnene til at smage på ting, de ellers i udgangspunktet er afvisende over for. Nogle kan godt lide sennep, mens andre synes, det er for stærkt." (Feltnote, 3. december 2019).

Fælles for de besøgte børnehaver er, at der arbejdes med spisepausen som en pædagogisk situation. I nogle af børnehaver arbejder de senere på året aktivt med overgangen til spisepausen i skolen, fx ved at trække ned i tiden, der bruges på spisepausen. Flere pædagoger understreger dog, at de har fået flere redskaber gennem Den Magiske Madkasse til at tale med børnene om mad på en sjovere og mere livlig måde. Supergnaskerne beskrives som fine redskaber til at arbejde med forskellige tematikker gennem mad og smag. Én pædagog understreger dog, at nogle emner prioriteres højere end andre:

"Jeg synes, de er supergode. Jeg ved ikke, om de er lige vigtige. Jeg vil nok altid prioritere det med fællesskabet og omsorgen for hinanden og sikre, at der ikke er nogen, der sidder alene. Jeg tror, det er det, der vægter højest, når de kommer ned i skolen."

Blandt de seks institutioner, vi besøgte under empiriindsamlingen, kan der skelnes mellem to overordnede motivationer for at afprøve Den Magiske Madkasse: at forberede børnene på spisepausen i skolen og at få inspiration til nye aktiviteter og lege. Der er dog gerne et vist overlap mellem de to typer motivation.

De pædagoger, der arbejder aktivt med problemstillingen, anser også materialet som andet end et redskab til en specifik udfordring. Flere beskriver, at legene i sig selv også er gode, og tematikkerne, der adresseres i materialet, er spændende og anvendelige for andre end storbørnsgruppen. Derved sagt, at pædagogerne oplever, at materialet også kan have positive effekter på andre områder end overgangen fra børnehave til skole, og at flere aldersgrupper kan lære af Supergnaskerne og Den Magiske Madkasse.

En pædagog fortalte:

"Mine kollegaer, der ikke arbejder med storbørnsgruppen, synes også, det er enormt spændende og kunne også godt tænke sig at prøve nogle af legene, men så uden skolestartsaspektet."

Til spørgsmålet om, hvad der lå bag deres motivation for at afprøve Den Magiske Madkasse, svarede en anden pædagog, at:

"Jeg tror bare, det var, fordi vi fik at vide, at der var den her problemstilling, og så tænkte jeg, hvis vi *kan* gøre noget ved det, så *skal* vi da gøre noget ved det."

En af de pædagoger, vi interviewede, er selv tidligere børnehaveklasselærer og kunne selv bekræfte, at der virkelig er en udfordring for mange elever i forbindelse med spisepausen i skolen. Hun fortalte:

”Der kunne jeg også se, at madpakkerne var forholdsvis mangelfulde, og det var så børn, der havde gået i institutioner med kostordning før, og overgangen der var så større end for vores børn her, fordi de er jo vant til at have madpakke med, så jeg tænker, at det [Den Magiske Madkasse] giver mening for børnene.”

I tilfældet med pædagogen, der står bag ovenstående citat, er der altså tale om en pædagog, som i forvejen er meget bevidst om problematikken med overgangen til den nye spisepause og selv arbejder aktivt med den. Derfor er det en positiv tilkendegivelse, at vedkommende mener, at materialet fra Den Magiske Madkasse bidrager til hendes pædagogiske arbejde. Ud over legene peger hun på, at den pædagogiske vejledning giver et væsentlig bidrag ved at illustrere, hvordan mad, smag, kost og sundhed kan kobles til læreplanstemaer og derved indskrives i den lovgivning, de arbejder efter. I forbindelse med det ovenstående citat er det dog også værd at bemærke, hun netop påpeger, at spisepausen i skolen var mere udfordrende for børn, der kom fra institutioner med madordning.

I flere af de børnehaver, vi har besøgt, der har madordning, har pædagogerne fortalt, at det er sværere at tale med børnene om, hvad den gode madpakke bør indeholde, da det ligger langt fra deres hverdag, og det derfor er svært at forberede dem på spisepausen i skolen.

Ligeledes har pædagoger i et par af institutionerne, der har madordning, fortalt, at de forældretilkendegivelser, de har fået, har været præget af en manglende forståelse for at skulle arbejde aktivt omkring madpakker, netop fordi der er madordning i institutionerne, og skolen ligger ude i fremtiden.

I de to børnehaver, hvor børnene udelukkende har madpakker med, beretter pædagogerne om at kunne se små forskelle i de madpakker, der bliver medbragt. Én pædagog fortæller, at hun har lagt mærke til, at flere af børnene har mere fisk med på madpakkerne nu. En anden pædagog fra en børnehave, hvor børnene får madpakker, fortæller, at forældrene til deres storbørnsgruppe i forvejen normalt laver rigtig gode madpakker. Hun har dog bemærket, at børnene er blevet mere bevidste om det, de får med på madpakken:

”Jeg har lagt mærke til, at der i hvert fald er mange børn, der begynder at sige: ‘Jeg har fisk med’, når de har fisk med, og det var de ikke så højlydte om før, så det lyder, som om der er nogen, der har sagt, jeg vil gerne have fiskefrikadeller med, og det tænker jeg er rigtig godt.”

Ovenstående iagttagelse fra pædagogens side understreger en pointe, der bliver fremhævet i flere institutioner; at Den Magiske Madkasse og Supergnaskerne er et godt udgangspunkt for at tale om mad med børnene, også i forhold til hvad der bør være i børnenes madpakker. En pædagog fortæller:

”Vi har snakket meget om det, men det er svært at influere på, hvad der er i de der madpakker. Og det er jo det, jeg tænker, at det kunne man måske komme omkring sådan, så børnene får lidt indsigt i det og bliver opmærksomme på, hvad der kommer i deres madkasser.”

I den forbindelse fortæller nogle af pædagogerne, at materialet til forældrene i form af forældrefolderen og køleskabsmagneten er gode, da det kan gøre det lettere at påvirke madpakkerne på en positiv måde uden at fremstå kritiske. En pædagog fortalte:

”Jeg synes, det var fedt, der var så meget materiale til forældrene. Vi står jo i en situation, hvor vi kun må anbefale ting. Vi må ikke sige, du må ikke have det her med, så jeg tænker, at alt, hvor der står, at det er sundhedsstyrelsen, det kan ligesom tage den politirulle fra os på en eller anden måde, og jeg synes, det var rigtig fint det forældremateriale.”

I forbindelse med aktiviteterne fra Den Magiske Madkasse påpeger flere pædagoger, at flere af legene i Den Magiske Madkasse på fin vis kan bruges til at understøtte andre fokusområder end dem, der relaterer sig til mad. Flere fortæller, at de i forbindelse med at forberede børnene på skolestart arbejder med en række områder såsom: at lære at være en god vinder eller taber, at lære at lege i hold, at vente på tur. Halvdelen af de adspurgte pædagoger lægger desuden vægt på, at de er rigtig glade for, at mange af legene lægger op til, at børnene får bevæget sig. En pædagog siger om det aspekt:

”Det er rigtig fedt, at det ikke kun er stillesiddende lege, at der er noget vekselvirkning, og de kommer ud og bruger deres krop og noget energi.”

I den forbindelse nævnes ”madkassebanko”, hvor en pædagog fortæller, at den er rigtig god til at lære børnene at vente på, at det bliver deres tur, samtidig med at de når omkring emner, der relaterer sig til spisepausen. Hun besvarer spørgsmålet om, hvorvidt Den Magiske Madkasse kan være med til at ruste børnene på den nye spisepause, således:

”Det vil jeg sige, både den nye spisepause, men også generelt at være barn i skolen. At du lige skal vente på, at det bliver din tur, og vi snakker om tingene. Der er nogle regler, dem bliver vi også nødt til at følge, for ellers krakelerer det hele. Så generelt at ruste dem til skole. De snakker om noget om det med madhånden. Den er også god.”

Som nævnt i det foregående afsnit, arbejder de fleste pædagoger aktivt med spisepausen som en pædagogisk situation. Flere påpeger, at materialet giver nogle flere konkrete redskaber og skærper deres opmærksomhed mod måltidssituationen. Figurerne fra Den Magiske Madkasse bliver fremhævet som gode redskaber til at italesætte emner, som de i forvejen arbejder med.

I flere institutioner har pædagoger fortalt, at madmod fungerer som en god måde at arbejde med gode eksempler, da børn, som tør smage på ny mad eller spise op, kan italesættes som madmodige. En pædagog fortæller:

”Dem, der er madmodige i sig selv, de bliver også lidt fremhævet. Prøv lige at se, Frederik spiser faktisk alt – det har han altid gjort, men at man lige bliver fremhævet lidt, så kan det smitte lidt af på de andre.”

I én af de besøgte institutioner interviewede vi også en pædagogstuderende, som under sit praktikophold havde gjort erfaringer med materialet fra Den Magiske Madkasse. Hvor de øvrige pædagoger, der er blevet interviewet, alle har været uddannede pædagoger, har det

været interessant at få perspektiver fra en person, der endnu ikke havde samme erfaring og pædagogiske værktøjer som sine kolleger. Hun fortalte om sin oplevelse med materialet:

”Det har fungeret godt, i den forstand at jeg har kunne være alene med sytten børn og kunne lave aktiviteten, uden at det gik i kaos. Så det er jo ligesom også at sige, at så har aktiviteten været god. At jeg er ikke en uddannet pædagog, men jeg kan have aktiviteten med børnene, og det fungerer.”

Til et spørgsmål om, hvorvidt materialet og tematikkerne minder om noget, de bliver introduceret for på pædagoguddannelsen, svarede vedkommende:

”Det føler jeg ikke, men jeg føler, at det er bedre, fordi nogle gange på uddannelsen, så bliver det hele sådan noget metaplan. Det her det er dejligt, det er konkret. Hvorfor gør vi det? Derfor. Det er rart nogle gange lige at have noget konkret, så vi ikke bare har en teori, som vi skal analysere på.”

I de ovenstående vurderinger giver den pædagogstuderende for det første positive tilkendegivelser om materialet, og at det har fungeret som et godt redskab at støtte sig opad. Dette viser, at Den Magiske Madkasse også med fordel kan anvendes på fleksibel vis af personale i institutionerne, der ikke kun arbejder med storbørnsgruppen og ikke nødvendigvis har samme pædagogiske værktøjer som de uddannede pædagoger.

[Pædagogernes indtryk af børnenes oplevelser af Supergnaskerne](#)

Pædagogernes indtryk af børnenes oplevelser af figurerne og rammefortællingen fra Den Magiske Madkasse er alle positive, og flere fortæller, at børnene går enormt meget op i Supergnaskerne. Pædagoger fra forskellige institutioner har udtalt:

”De tog dem til sig med det samme og har brugt dem rigtig meget.”

”De glæder sig jo, hver gang vi skal lave noget med dem, og nogle gange peger de op på den [Den Magiske Madkasse] og siger: ‘Skal vi ikke snart lege noget med den igen’, så jeg tænker, at de godt kan lide den.”

”De er jo helt vilde med, at det er farverigt, og der er noget fantasi, og der er nogle superkræfter. Det æder de ligesom råt, og så vil de også gerne være med til det meste.”

Flere pædagoger fortæller, at deres indtryk er, at Chili klart er børnenes favoritfigur, og nogle af dem har forskellige teorier omkring årsagen. Én pædagog spekulerer på, om det handler om, at figuren er en sej pige og derfor appellerer til deres store pigegruppe:

”Af en eller anden årsag synes de, at Chili er den sejeste. Nu har vi også en stor pigegruppe; når de er fuldtallige, er der to drenge og tolv piger, og hun har langt hår, og det betyder bare noget for dem. De så det lige med det samme, næsten før de vidste, hvad hun hed, at det var hende, der var den sejeste.”

Pædagoger i flere forskellige institutioner overvejer, at det kan handle om, at de er begyndt at tale meget om madmod i spisepauserne, og at Chili derfor er mere i fokus end de andre. En siger i den forbindelse:

”Jeg kan simpelthen ikke sige, hvad det er. Det, jeg tænker, er, at vi har brugt hende rigtig meget, men det passer alligevel heller ikke, for lige fra start var hun den seje.”

I forbindelse med figurene har det været tydeligt både via interviews med pædagoger og børn og under vores observationer, at figuren Chili flere steder bliver brugt meget aktivt og med succes som et redskab i forhold til at få børnene til at smage på madvarer, de er skeptiske over for. Flere pædagoger fortæller, at Chili og hendes superkræft ”madmod” er nem for børnene at relatere til. Én pædagog fortæller:

”Specielt Chili er god, fordi de børn, der ikke tør smage noget, gerne vil være seje, ligesom hun er, og smage, og så bruger vi den på den måde.”

Flere pædagoger fortæller ligeledes, at figuren Chili også bliver nævnt og brugt i perioder, hvor de ikke har arbejdet med Den Magiske Madkasse.

”De siger: ‘Jeg var Chili i går til aftensmad, fordi jeg spiste det og det og det’, så Chili har vundet fuldstændig.”

”Den aktivitet med Chili, der kunne man mærke, at det gav genlyd. Det snakker de stadig om, det med at være madmodig og turde smage noget.”

”Det med at smage ... nu bruger de det at være madmodig ligesom Chili, og det synes jeg er meget sejt.”

Ovenstående citater peger på, at udtrykket ”at være madmodig” eller ”at være Chili” i flere institutioner er blevet en fast del af børnenes egen måde at tale om at smage og spise mad også i situationer, der ikke er direkte forbundet med Den Magiske Madkasse. Ligesom pædagogerne tolker vi dette som positivt tegn på, at figuren og dens tilhørende pædagogiske pejlemærke er meningsfuld for børnene.

En af pædagogerne har dog understreget, at de andre figurer *også* har deres kvaliteter, og at det ikke kun er Chili, som børnene er glade for. Hun fortæller:

”På den anden side synes jeg også, at de har gode overvejelser omkring de andre karakterer. Der skal jo være noget modspil, og jeg tror også for nogle af dem, som så synes, det er lidt for vildt og for meget ... der er også en ro for nogle af dem, der synes, at det der med at skulle have madmod er for stor en mundfuld, at kunne hægte sig lidt på en af de andre karakterer i stedet for.”

Hvordan disse udsagn omkring børnenes oplevelser af figurerne stemmer overens med det, børnene selv giver udtryk for, vil vi uddybe i de kommende afsnit omkring fundene fra vores børneinterviews.

Pædagogerne efterspørger:

Under vores interviews har vi adspurgt pædagogerne, om de har savnet noget i materialet, eller om de har nogle kritikpunkter, både i forhold til helt konkrete elementer i materialet eller på et mere overordnet plan.

Som nævnt beskrives materialet som vellavet og gennemført, og snarere end fejl og mangler i materialet peger pædagogerne på andre positive faktorer, der har indflydelse på, hvilke lege de har gennemført, og hvor meget de har arbejdet med materialet. De udfordringer, som pædagogerne har oplevet, bliver enten italesat som et spørgsmål om manglende tid til at gå i dybden med materialet eller små praktiske ting.

I én af børnehaverne, hvor hovedlegen ”madpakkebanko” er blevet spillet meget, påpeger pædagogerne dog, at madvarerne på nogle af madkortene er svære for børnene at afkode. De fortæller, at det særligt gælder kyllingepålæg og bagel, samt at børnene nemt forveksler kortene med fiskefrikadeller og torskerogn, når de spiller. I samme børnehave fortalte pædagogerne, at de er i tvivl om, hvordan de skal få snakket med børnene om alt det, der står på madkortene i forbindelse med legene, hvor de er i brug.

I de aktiviteter, hvor Madhjulet og Smagehjulet indgår, beretter flere pædagoger, at de har oplevet meget konkurrence blandt børnene omkring, hvem der får lov til at dreje på hjulet, i en sådan grad, at det har været distraherende. En pædagog fortalte, at de har oplevet udfordringer i den forbindelse, men har foretaget justeringer ved at fjerne pilen fra madhjulet:

”De blev gale på hinanden, fordi de er så konkurrencedrevne, og der er kun plads til, at én kan dreje på hjulet af gangen, så når man leger, hvor der er fire, der gerne vil dreje på den pil der, så kom det hurtigt til at handle om, hvem der sad der først og ikke så meget selve legen, så der har vi fjernet pilen, og så har de leget legen uden.”

En anden praktisk udfordring, som både er blevet observeret og italesat under interviews med pædagoger, er i Chilis hovedleg (madgætteleg). I én institution, hvor legen blev gennemført, og der blev drejet på smagehjulet for at vælge, hvilke sanser der skulle bruges til at undersøge de forskellige madvarer, blev børnene nødt til at ”røre” ved et glas mælk, hvilket var lidt ’akavet’. I forbindelse med samme leg har andre pædagoger i stedet

besluttet, at de vælger, hvilke sanser der skal bruges i forbindelse med de forskellige madvarer netop for at undgå lignende udfordringer.

Selvom der i forvejen står i legekataloget, at der er tale om et fleksibelt pædagogisk værktøj, kunne et forslag være at understrege, at pædagogerne ikke bør føle sig bundet af aktiviteternes struktur. Under vores interviews med pædagogerne stod det klart, at nogle ikke så udfordringer i at justere og tilpasse legene, mens andre gjorde.

En pædagog fortalte fx:

”Jeg synes, det er ret smart lavet, at man kan vurdere, hvad der skal findes frem. Den dag jeg lavede det, jeg havde en syv-otte forskellige madvarer, de skulle smage på, og man skulle dreje på det hjul der. Så var det ligesom mig, der kunne vurdere, hvad det var, man skulle blindsmage på. Så det behøvede ikke lige være chilien, man skulle blindsmage på, så var det noget sødt, som jeg tænkte, det kunne de fleste godt klare.”

Nogle pædagoger efterspurgte en ‘light-udgave’ af madgættelegen, fordi de finder den lidt vanskelig ift. forberedelse, men meget gerne vil gennemføre den alligevel, netop fordi figuren Chili er meget populær, og børnene er meget motiverede for at smage.

I flere af institutionerne, hvor der er madordning, og børnene derfor ikke har madpakker med, fortæller pædagogerne, at det er svært at tale med børnene om den gode madpakke, da det ligger langt fra deres hverdag. Én pædagog fortæller, at det er svært for børnene at relatere til noget, der ikke er aktuelt.

”Det er lidt svært på den måde at forberede børnene på noget, som de ikke helt kan relatere til endnu, men samtidig kan jeg sagtens forstå problematikken, og jeg kan sagtens forstå, at det er en god ide at arbejde med det.”

I den forbindelse har flere påpeget, at det egentlige arbejde med at forberede storbørnsgruppen på overgangen til skolegang også er et spørgsmål om *timing*, og at de kan forestille sig at arbejde mere intenst med emnet senere på året.

I en af børnehaverne nævner pædagogerne, at de i forbindelse med det skoleforberedende aspekt i materialet, kunne inkludere flere lege, der minder mere om skoleopgaver:

”Nu er der flere, der minder om hinanden af de lege, så man kunne godt forestille sig, at en af dem også var at skulle være mere fokuseret på en mere skoleagtig måde omkring en opgave. Der kunne godt være en labyrint med nogle grønsager eller nogle brikker med nogle madvarer, som jeg også tror kunne være supergode til at være skoleforberedende.”

I en enkelt institution påpegede en pædagog, at hun gerne så, at der var mere fokus på vegetarmad og eventuelt vegetaralternativer i materialet.

Børnehavebørnenes oplevelser

Vi har gennemført observationer af lege i fem børnehaver efterfulgt af gruppeinterviews med femten grupper bestående af mellem to og fire børnehavebørn. De gennemførte interviews er udført i umiddelbar forlængelse af, at børnene har gennemført én eller flere

lege fra Den Magiske Madkasse. To gruppeinterviews blev derudover gennemført i en sjette institution, hvor børnene ikke havde leget samme dag.

Dette afsnit omkring børnenes oplevelser med Den Magiske Madkasse har både til formål at illustrere vores tolkninger af de observationer af lege og børneinterviews samt vise de forskelle, der er kommet til udtryk gennem børnenes udsagn, og hvordan det kan kobles til forskellige faktorer. Det inkluderer, hvordan materialet er blevet brugt i de forskellige børnehaver, og de variationer i madordninger, der kan være.

De følgende underafsnit omkring børnehalebørnenes oplevelser af og med Den Magiske Madkasse er inddelt i fire kategorier:

- Børnenes indtryk og beskrivelser af de aktiviteter, de har gennemført umiddelbart før interviewet.
- Hvor meget og hvad børnene husker omkring Den Magiske Madkasse, Supergnaskerne og det tilhørende madunivers samt legene, de har gennemført tidligere.
- Børnenes egne tilkendegivelser sammenholdes med pædagogernes indtryk af børnehalebørnenes oplevelser.

”Kan I fortælle, hvad I lige har leget?”

De lege fra Den Magiske Madkasse, der er blevet observeret i børnehaverne under empiriindsamlingen, er ’Madgætteleg’, ’Madkassebanko’ og ’Madelskerne’. Madgættelegen blev observeret flest gange med fire hele tilfælde, mens Madkassebanko blev observeret to gange, og Madelskerne én gang.

Under flere af børneinterviewsene, der blev gennemført, beskrev flere af børnene legene på måder, som umiddelbart kan virke modstridende. Fx som i nedenstående udveksling med to børn, der beskriver en leg (madkassebanko) som både god og dårlig:

Observatør: ”Hvad synes I om den leg?”

Barn 1: ”Lidt dårlig og mega god”.

Observatør: ”Hvad var lidt dårligt ved det?”

Barn 1: ”At man skulle om bag ved køen, og så skulle man vente i så lang tid.”

Barn 2: ”Ja, jeg synes også, det var lidt kedeligt.”

Observatør: ”Synes I også, man skulle vente i lang tid i dag?”

Barn 1: ”Ja, jeg synes, det var superkedeligt.”

Observatør: ”Nå, hele legen, eller fordi man skulle vente?”

Barn 1: ”Hele legen synes jeg.”

Det er værd at bemærke, at pædagogerne i den pågældende institution netop gennemfører legen Madkassebanko for at lære børnene at samarbejde og vente på, at det bliver deres tur, hvilket flere har svært ved. Barnet, der er angivet som ”barn 1”, måtte også forlade legen undervejs grundet rastløshed. Barnet, der fortalte, at han synes, legen var kedelig, fortæller alligevel, at han synes, det var sjovt, da der spørges ind til smagsaktiviteten, de gennemførte efterfølgende:

”Det var også sjovt for mig. Jeg spiste rosiner og syltetøj, og det kan jeg godt lide.”

Den beskrivelse af Den Magiske Madkasse, der oftest går igen under vores børneinterviews, er "sjov". Da denne beskrivelse i sig selv ikke er så sigende, har vi forsøgt at få børnene til at sætte ord på det, der har været sjovt. Også i disse beskrivelser har vi mødt udsagn, der umiddelbart kan virke modstridende, men alligevel illustrerer børnenes forståelse af legene. I en af de institutioner, hvor pædagogerne beskrev børnene som "konkurrencedrevne", udspillede følgende udveksling sig:

Observatør: "Er det vigtigt, om man vinder eller ej?"

Barn 1: "Det er vigtigt, at man vinder."

Observatør: "Hvad er vigtigst? Om man vinder, eller om man har det sjovt?"

Barn 2: "At man har det sjovt."

Observatør: "Havde I det sjovt?"

Barn 2: "Ja."

Observatør: "Hvorfor?"

Barn 1: "Fordi så når det er ens tur, så kan man sådan vinde, så bliver man bare så glad."

Børnene bliver altså spurgt, om det er vigtigst at have det sjovt eller at vinde, hvortil børnene svarer, at det er vigtigst at have det sjovt, men at det sjove netop er at vinde.

I flere tilfælde havde de adspurgte børn svært ved at genkalde sig og beskrive de lege, de har leget tidligere. I de tilfælde, hvor vi interviewede børn, der ikke havde deltaget i lege fra Den Magiske Madkasse umiddelbart før interviewet, havde de oftest svært ved at beskrive de lege, de havde prøvet. Samtidig havde de ikke svært ved at beskrive Supergnaskerne, hvilket ofte blev deres fokus, når de blev spurgt, om de kan beskrive, hvad Den Magiske Madkasse er.

Indtrykket fra observationerne er, at børnene i de forskellige institutioner var meget motiverede for at smage, og især under madgættelegen har børnene virket så begejstrede, at de har svært ved at følge reglerne. I de fleste tilfælde, hvor madgættelegen blev observeret, havde nogle af børnene svært ved ikke at gætte på de madvarer, de skulle sanse, før de andre også havde prøvet. Under vores interviews har flere af børnene også understreget, at netop at skulle smage på madvarer er sjovt.

Barn: "Jeg synes, den med maden var sjovest."

Observatør: "Ja? Hvorfor det?"

Barn: "Fordi der skulle man smage på ting."

En lignende beskrivelse kom igen under et besøg i en anden institution:

Observatør: "Hvad syntes I om at skulle lave den leg?"

Barn 1: "Det var sjovt."

Barn 2: "Ja."

Observatør: "Var det sjovt? Hvorfor det?"

Barn 1: "Fordi at det var sjovt at smage."

Barn 2: "Og det var vildt sjovt."

Der har dog også været børn, der har lagt vægt på andre elementer fra Den Magiske Madkasse i deres beskrivelser. Som nævnt har nogle børn været konkurrerende, mens

andre har lagt vægt på lege, hvor de har fået lov til at bevæge sig, og andre igen har været mere interesserede i stillesiddende aktiviteter. I én institution fortalte en dreng dette:

Barn: "Og jeg synes, at den, der er sjovest, er, når man skal blive til former."

Observatør: "Ja, hvad var det sjove ved den? Var det, fordi man kunne få lov til at bevæge sig lidt?"

Barn: "Ja, og så bagefter, når musikken stopper, så skulle man stå helt stille."

I en anden børnehave fik vi disse svar:

Observatør: "Hvad har været det sjoveste?"

Barn 1: "Det har været at male i vores malebøger."

Barn 2: "Jeg synes, det er sjovt at smage på ting, man aldrig har smagt på."

Det viste sig under flere af interviewene, at nogle af børnene havde svært ved at adskille aktiviteter fra Den Magiske Madkasse med andre ting, de kender, når de blev spurgt. I nogle tilfælde lod det til, at de interviewede børn simpelthen hellere ville fortælle om andre emner. I de tilfælde var det en fordel, at der blev foretaget gruppeinterviews, hvor børnene kunne korrigere hinanden. Vi oplevede tilfælde, hvor nogle børn svarede på vegne af gruppen, hvorefter de andre rettede vedkommende. Til et spørgsmål om, hvad Den Magiske Madkasse er for en størrelse, fik vi disse svar:

Barn 1: "Det er, hvor der er en, der hedder Chili."

Barn 2: "Og så er der en, der hedder Kiwi."

Barn 1: "Og en, der hedder Juicy, og den sidste blå kan vi ikke huske, ikke også?"

Barn 2: "Avi."

Ikke overraskende var børnene mere præcise i deres beskrivelser af de aktiviteter, de netop havde gennemført, end dem, de havde lavet på tidligere tidspunkter. En sådan beskrivelse af en nyligt overstået aktivitet kan se sådan ud:

Observatør: "Jeg er også nysgerrig på det, I legede før. Hvad var det for noget?"

Barn 1: "Det var det, hvor man skulle løbe ud i køkkenet og finde den rigtige, og så skulle man løbe hjem igen."

Barn 2: "Og hvis den var rigtig, så skulle man lægge den, og når man så har fået dem alle samlet, så har man vundet."

Observatør: "Hvad så, hvis man ikke har taget den rigtige?"

Barn 2: "Så den næste, den skal have handsken, og så skal man lægge den igen, og så skal man tage en ny. Hvis den ikke er rigtig, skal man løbe ud. Hvis den så er rigtig, skal man lægge den på pladen."

Beskrivelserne af aktiviteter, børnene har gennemført på andre dage, var ofte væsentligt mere udetaljerede. Under et af besøgene i en institution, der ikke gennemførte en leg fra Den Magiske Madkasse samme dag, beskrev børnene deres seneste leg således:

"Vi har bare drejet den der anden plads, en anden plade. Og så fandt vi de der ting, som vi skulle lægge på vores plade."

Uagtet om de havde gennemført lege fra Den Magiske Madkasse samme dag eller ej, kunne de dog huske og beskrive Supergnaskerne.

Oplevelsen af Supergnaskerne og deres madunivers

Under de forskellige interviews med børnene var det meget tydeligt, at de i meget høj grad kendte og kunne huske Supergnaskerne, også i de tilfælde, hvor pædagogerne fortalte, at de endnu ikke havde arbejdet så meget med Den Magiske Madkasse, som de gerne ville. Dette gjaldt også i de tilfælde, hvor børnene ikke havde gennemført en leg umiddelbart forinden interviewet.

Der var dog forskel på, hvor godt børnene kendte Supergnaskernes superkræfter eller kunne identificere dem på baggrund af farver eller symboler. Om det afspejler børnenes interesse, eller hvor meget pædagogerne er gået i dybde med figurernes historie, vides ikke. Nogle af børnene lod til gengæld til at identificere sig i meget høj grad med Supergnaskerne, hvilket kom til udtryk i deres beskrivelser af dem:

”Jeg synes også, at Chili er sød, fordi hun spiser bare alt det, hun får på madpakke, og så hvis hun ikke gjorde, ville forældrene blive lidt kedede af det.”

Som nævnt i afsnittet omkring pædagogernes indtryk af børnenes oplevelser af Supergnaskerne, fremhævede pædagogerne særligt Chili. Dette stemmer i høj grad overens med børnenes beretninger fra de forskellige interviews, men dette betyder dog ikke, at de andre tre figurer står helt på sidelinjen. Eksempelvis er Kiwi også populær blandt en del af de adspurgte børn, der sympatiserer med madfællesskab. Historien om, hvordan Kiwi kommer over og sidder hos børn, der er alene, bliver genfortalt i flere af institutionerne, og madfællesskab forekommer derved konkret og let at identificere sig med. Børn fra forskellige institutioner har fortalt:

”Jeg synes faktisk, at Kiwi, han er mest sød, fordi han kommer over til folk og sidder.”

”Kiwi, når der en, der sidder ved bordet alene, så når den keder sig og ikke har det sjovt, mens den sidder alene ved bordet, så tager Kiwi alle sine venner hen til bordet.”

Barn 1: ”Det er Kiwi. Han kan godt lide at være sammen med sine venner.”

Barn 2: ”Ja, så hvis der er en, der sidder alene, så kommer han bare og sidder ved en.”

Det viste sig, at næsten alle de interviewede børn kunne huske navnene på Supergnaskerne, mens der var stor variation, når det gjaldt deres Superkræfter. I alle seks institutioner kendte børnene Chili og madmod, mens både madfællesskab og madklogskab blev beskrevet i mindre grad. Det er værd at bemærke, at madfællesskab ofte blev beskrevet af børnene, dog ikke nødvendigvis med termen madfællesskab, men i stedet med en beskrivelse af, hvad det er. Madglæde lod derimod ikke til at have rodfæstet sig blandt børnene. De brugte simpelthen ikke udtrykket. Årsagen til dette kan være, at pædagogerne finder temaet sværere at arbejde med sammenlignet med de andre temaer. Selvom madglæde og den tilhørende Supergnasker (Juicy) ikke har fået samme opmærksomhed i institutionerne, betyder det dog ikke, at børnene nødvendigvis er afvisende over for figuren:

Observatør: ”Ved I, hvilken Supergnasker det handlede om i dag?”

Barn 1: "Juicy!"

Barn 2: "Han er sjov."

Barn 1: "Og han spiser altid alt."

Til spørgsmålet om, hvorvidt børnene kan huske Supergnaskernes superkræfter, svarer en dreng: "Ham der er madfællesskab, hende der er madklog, hende der er madmod, og ham der kan jeg ikke huske, hvad er."

Begrundelserne for, hvilke Supergnaskere børnehavebørnene foretrækker, varierer fra børnehave til børnehave. I de fleste lader det til at være på baggrund af deres karaktertræk, hvor beskrivelserne af Chili som værende modig og Kiwi som en god ven vejer tungt. Andre begrundelser gjorde sig dog gældende andre steder, fx i en institution, hvor børnene giver udtryk for at gå meget op i de konkurrencedrevne lege. Her blev børnene adspurgt, hvilke figurer de foretrak:

Observatør: "Og hvad for en er den bedste af dem?"

Barn 1: "Avi."

Barn 2: "Chili."

Observatør: "Hvorfor det?"

Barn 1: "Fordi Avi vinder næsten altid. Eller på andenplads eller førsteplads."

Observatør: "Men hvorfor kan du godt lide Chili?"

Barn 2: "Fordi hun er sød og god, og hun er madmodig."

I ovenstående er det interessant, at de to børn har hver deres ræsonnement for, hvorfor de foretrækker hver deres figur. Den ene, angivet som "barn 1", prioriterer, at det hold, der har Avi, oftest vinder. Samtidig forklarer "barn 2" sig ved at beskrive figurens positive karaktertræk. Det vidner om, at børnenes motivationer for at holde af bestemte figurer varierer.

[Børnenes beretninger sammenlignet med pædagogernes vurderinger](#)

I udgangspunktet er det ikke overraskende, at pædagogernes vurderinger af børnenes oplevelser stemmer meget godt overens med børnenes udsagn. Der er dog variationer i forbindelse med børnenes præferencer.

En af pædagogerne beskrev sit indtryk af Den Magiske Madkasse og Supergnaskerne sådan:

"Jeg synes, det er fedt, at det er bygget op om en historie, og det er også det, børnene snakker om. Jeg tror også, hvis du spørger børnene nu, hvem er det, I skal arbejde med næste gang, så vil de have styr på de fire Supergnaskere, så jeg synes, det er genialt tænkt."

Efter at have talt med børnene, ikke blot i den pågældende institution, men under alle seks besøg kan vi bekræfte pædagogernes udsagn set fra børnenes side.

Som nævnt i foregående afsnit finder flere af pædagogerne fra institutioner med madordning det svært at tale med børnene om "den gode madpakke" og arbejde aktivt med det perspektiv. Efter at have interviewet børn i de seks institutioner kan det bekræftes, at det ligeledes er vanskeligt at samtale med børnene i interviewsituationerne omkring fremtidsudsigter både i forhold til at skulle begynde i skole, og også om noget så specifikt

som at skulle have madpakke med og forholde sig til indholdet af dette. Til spørgsmål om, hvad de gerne ville have med på madpakke, var der stor forskel på, hvordan der blev svaret. Nogle af børnene fra institutioner, hvor de i forvejen havde madpakker med, kunne berette at de i nogle tilfælde fik medindflydelse på indholdet af deres madpakker. En pige fortalte:

”Nogle gange pakker jeg min madpakke helt alene, så bestemmer jeg selv.”

I nogle tilfælde, hvor børn, der primært spiser mad fra en madordning i institutionen, bliver bedt om at forholde sig til, hvad der skal i en madpakke, fortæller de i stedet om ting, man ikke må have med på madpakken, såsom is, slik og kage.

Det pædagogiske pejlemærke, der blev nævnt mindst af både pædagoger og børnehavebørn, var ”madglæde”. Flere pædagoger har fortalt, at den tematik er mere ”fluffy” eller abstrakt end de øvrige, og at det er en af grundene til, at de ikke har arbejdet aktivt med den. Sammenlignet med ”madmod”, som de fleste pædagoger har arbejdet aktivt med, er det derfor heller ikke overraskende, at børnene også er mere usikre på ”madglæde”, da de ikke er blevet eksponeret for den i samme grad. Beskrivelserne af Juicy er ofte også vagere sammenlignet med beskrivelserne af de øvrige Supergnaskere, hvis superkræfter oftere bliver beskrevet. I to institutioner beskrives han således:

”Han spiser altid alt.”

”Juicy, han kan bare godt lide ting.”

At beskrivelserne er mindre detaljerede sammenlignet med de øvrige Supergnaskere, betyder dog ikke, at børnene ikke giver udtryk for at kunne lide figuren. Enkelte fortæller, at han er deres favorit, mens andre giver udtryk for ikke at have haft om ham endnu, og de derfor er usikre.

Som nævnt fortalte flere pædagoger, at de er glade for aktiviteterne, der fungerer som konkurrencer, da det engagerer børnene og samtidig giver anledning til at lære børnene om at være gode vindere og tabere. Under disse aktiviteter, især madkassebanko, har vi observeret en meget høj grad af engagement blandt børnene. Vi har ligeledes observeret flere meget positive interaktioner mellem børnene i forbindelse med de konkurrencedrevne aktiviteter, såsom at børnene hepper på hinanden og hjælper hinanden, også på tværs af de forskellige hold, og jubler, når de finder et korrekt kort.

Under de observationer, vi har foretaget, er der ikke blevet snakket aktivt om skolestart eller spisepausen i skolen. Dette kan både handle om, at empiriindsamlingen er fundet sted tidligere på året, end pædagogerne normalt begynder at arbejde eksplicit med emnet. Samtidig har nogle af pædagogerne også fortalt, at børnene ikke nødvendigvis er bevidste om formålet med de skoleforberedende aktiviteter, som de laver. Nogle af børnene fortæller, at de glæder sig til skolestart. Ofte bliver dette forklaret med, at de har udsigt til at få nye venner, og viden om skolen lader til primært at komme fra børnenes ældre søskende frem for forældre eller pædagoger. En pige fortalte om udsigten til at skulle begynde i skole:

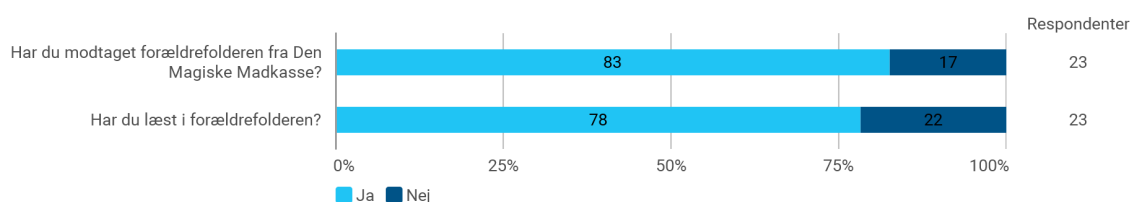
”Ja, men jeg synes også, det er kedeligt at gå i skole. Det har min storebror sagt. Han har sagt, at man skal lave lektier, og man skal skrive.”

Under vores interviews med børn fra institutioner med madordning har vi spurgt ind til udsigterne til at skulle have madpakker med, men det er ikke et emne, børnene virker optagede af. I den forbindelse er det interessant, at børnene er meget motiverede for at tale om mad og smag, når det relateres til madmod og oplevelser, de har haft i børnehaven. Når det vedrører fremtidsudsigter, kræver det, at de forholder sig til noget uvist, hvilket er sværere for dem

Forældrenes tilkendegivelser

Vi har fået forholdsvis få besvarelser på spørgeskemaundersøgelsen, der blev udsendt til forældrene. Selvom én årsag kan være, at distributionen af skemaet er foregået gennem pædagogerne, og vi derfor ikke har haft mulighed for at minde forældrene om at svare, kan vi dog også se, at kun 30 % af de forældre, der har åbnet skemaet, har udfyldt det. Grundet den lave svarprocent er besvarelserne ikke statistisk repræsentative for forældrene, men svarene kan alligevel give en indikation på nogle tendenser, der gør sig gældende. Derudover kan den lave svarprocent tolkes som et udtryk for, at forældrene med fordel kan inddrages i højere grad.

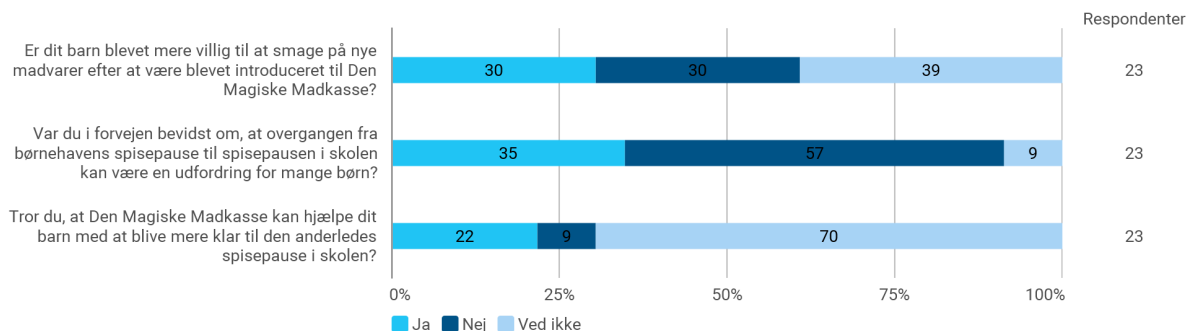
Samtidig er det værd at bemærke, at 17 % af de forældre, der har besvaret spørgeskemaet, har noteret, at de ikke har modtaget forældrefolderen fra Den Magiske Madkasse, og 22 % angiver, at de ikke har læst i den.

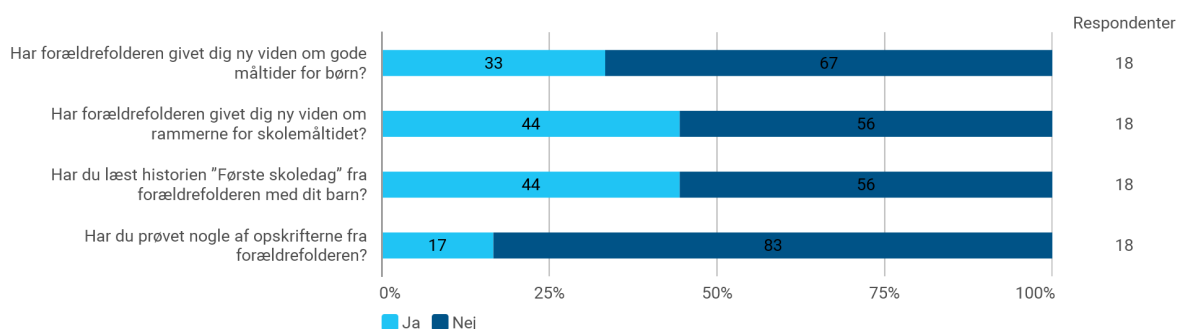
Ud fra de besvarelser, vi har modtaget, kan vi se, at der er flest besvarelser fra forældre, hvis børn går i institutioner, hvor der ikke er madordning, da 67 % har svaret, at deres børn ikke er en del af en madordning. Da fire ud af de seks børnehaver, der har indgået i pilotundersøgelsen, er børnehaver med madordning, er der altså tale om en meget lav besvarelsesgrad fra forældrene i disse institutioner.

Flere af svarene, der er blevet afgivet i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, er behæftet med usikkerhed. Af nedenstående besvarelser fremgår det, at hele 70 % er usikre på, om deres børn kan hjælpes med forberedelse på den nye spisepause i skolen. Denne store grad af uvished kan både hænge sammen med manglende viden om Den Magiske Madkasse, og hvad den kan bidrage med, samt manglende viden om, at der er tale om en udfordring. Som det også fremgår af nedenstående besvarelser, svarer 57 %, at de ikke var bevidste om, at overgangen til spisepausen i skolen kan udgøre en udfordring. Dette underbygger de udsagn, vi har modtaget fra pædagoger, der har berettet om forældre, der har svært ved at forstå udfordringen.

Til spørgsmålet om forældrefolderens bidrag har vi modtaget nedenstående svar.

I samtlige kategorier er det under halvdelen, der har svaret, at de har benyttet det aktivt eller fået ny viden. Samtidig har 56 % af de samme respondenter svaret, at indholdet af forældrefolderen har været relevant for dem.

En forældre har skrevet i en åben svarkategori, at vedkommende kunne se en fordel i et afkrydsningsskema til madpakken. Derudover foreslår vedkommende at fokusere på Den Magiske Madkasse tættere på skolestart, hvilket vi også anbefaler:

"Måske noget fx skema, hvor man i løbet af en uge sammen med barnet kunne krydse af, hvilke kategorier barnet fik med i madkassen. Evt. et skema til print. Måske det var en god ide, hvis forløbet lå i fx april i forhold til skolestart."

Som nævnt er resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen ikke generaliserbare grundet den lave svarprocent. Samtidig giver den dog en indikation på, at en del af forældrene til storbørnsgrupperne ikke får anvendt forældrefolderen aktivt. Blandt de pædagoger, vi har interviewet, har vi modtaget blandede beretninger om forældrenes indtryk af materialet. I nogle børnehaver har pædagogerne berettet om begejstrede forældre, der har brugt opskrifterne og vist stor interesse, mens nogle har sagt, at de kun har fået ganske få tilbagemeldinger. I en børnehave fortalte pædagogerne, at de ville gøre mere ud af at inddrage forældrene tættere på skolestart, når de selv fokuserer på skolestartforberedende aktiviteter.

En anden pointe i forhold til køleskabsmagneten og forældrefolderens funktion er, at flere af børnehavebørnene giver udtryk for, at de synes, det er rart at have noget, de kan tage

med hjem og give til deres forældre. Flere pædagoger har fortalt, at børnene er rigtig glade for at fortælle andre børn og deres forældre om Supergnaskerne, og forældrematerialet kan derved være en god anledning for børnene at fortælle deres forældre om Den Magiske Madkasse. Flere af de interviewede børn har også givet positive tilkendegivelser i forhold til at give forældrene folderen og magneten. Når vi har spurgt børnene om, hvorvidt de har fortalt deres forældre om Den Magiske Madkasse eller ikke, refererer de ofte til forældrefolderen og køleskabsmagneten:

”Vi fik sådan en madkassemagnet med Supergnaskerne på og det mad, som er sundt, og så fik vi også sådan bog med Supergnaskerne og det mad, som er sundt og gør en stærk.”

Et barn i en anden børnehave fortalte:

”Jeg har lært dem kampråbet, og så har vi også taget sådan en bog med hjem.”

Observatør: ”Hvad er det for et kampråb?”

”Hvad kan vi li? Madmagi!”

Opsamling

I dette afsnit fremskriver vi de overordnede pointer fra rapportens forudgående afsnit. I det følgende afsnit forelægger vi de anbefalinger til Den Magiske Madkasse udvikling, som vi har udarbejdet på baggrund af undersøgelserne i pilotinstitutionerne.

Da børnehaverne er forskellige på en række punkter og arbejder med materialet på forskellig vis, vurderer pædagogerne det positivt, at der i legekataloget er angivet en række justeringsmuligheder ved hver aktivitet. I nogle institutioner efterspørger pædagogerne endnu flere justeringsmuligheder, og nogle pædagoger har allerede udviklet deres egne. Dette er dog allerede dækket i legekataloget, der netop beskrives som et fleksibelt pædagogisk materiale. Under observationerne og vores interviews med pædagoger fremkom en tendens til, at de pædagoger, der har haft bedst tid til at læse og sætte sig ind i materialet, har haft lettest ved at justere og tilpasse legene til deres børnegrupper.

- Overordnet beskrives materialet som ”super godt tænkt” og gennemarbejdet. På det praktiske plan fremhæves det som meget positivt, at det kan tåle at komme med udenfor, og at der både er mulighed for stillesiddende aktiviteter og lege med mere bevægelse.
- I forhold til den pædagogiske vejledning fortæller flere pædagoger, at der ikke nødvendigvis er tale om ny viden, men at den skærper deres opmærksomhed mod området, og at der er tale om viden, der er godt at få genopfrisket.
- På tværs af de besøgte børnehaver beskrives Supergnaskerne og deres rammehistorie som ”super god” og engagerende for børnene.
- Der er variation i forhold til, hvilke Supergnaskere og tilhørende pædagogiske pejlemærker der bliver arbejdet aktivt med i de forskellige børnehaver. I samtlige af

de besøgte institutioner bliver Chili og madmod dog fremhævet, og det lader klart til at være det pejlemærke, som pædagogerne har fundet lettest at anvende aktivt.

- Der er en bred enighed om, at madfællesskab (Kiwi) og fællesskab i det hele taget er en vigtig tematik, det er dog ikke alle, der har nået at anvende det endnu.
- Brugen af madmod lader til ofte at fungere i direkte forlængelse af den måde, pædagogerne i de fleste institutioner i forvejen tilgår mad og måltidssituationen: uden tvang, men med positive opfordringer til at smage på tingene. Der fungerer madmod som en god måde at italesætte deres ønsker til børnene på en måde, der motiverer dem uden at være præget af pres eller tvang.
- I overensstemmelse med pædagogernes indtryk lader børnene til at være begejstrede for Supergnaskerne, og under de gennemførte børneinterviews fortæller de gladeligt om dem.
- Den Magiske Madkasse bidrager med forskellige ting i forskellige institutioner. For nogle pædagoger har Den Magiske Madkasse gjort dem opmærksomme på udfordringerne forbundet med overgangen til den nye spisepause i skolen, mens det primært har været nye lege og aktiviteter, der har fået pædagogernes opmærksomhed i andre institutioner.
- Flere pædagoger fremhæver, at flere af legene kan bruges til andre skoleforberedende fokusområder end spisepausen. I nogle institutioner nævnes følgende elementer, der optræder i materialet:
 - Nogle af legene er konkurrencedrevne, hvilket flere pædagoger har fokus på, blandt andet fordi børnene bør lære at være gode vindere eller tabere inden skolestart.
 - Vekselvirkningen mellem stillesiddende aktiviteter og bevægelse fremhæves, da det er vigtigt, at børnene får rørt sig, og at de kan sidde stille og koncentrere sig.
 - Forståelse for at følge regler. Dette kom fx til udtryk i forbindelse med madgætteleg.
 - Tålmodighed og evne til at vente til bliver ens tur, hvilket man også må i skolen.
- Nogle pædagoger har oplevet udfordringer med at bruge både smagehjulet og madhjulet. Under legen "Hvad skal der i madkassen?" fortalte en pædagog, at de var udfordrede. En pædagog fortalte, at hun fjernede pilen under madgættelegen og selv valgte de sanser, der skulle i spil ved de forskellige madvarer.
- I forbindelse med madkortene er det blevet nævnt, at nogle af kortene er svære for børnene at genkende eller identificere. Det gælder:
 - Kyllingepålægget ligner for meget skinke eller andet kødpålæg.
 - Bagel lader til at være en brødtype, som børnene ikke kender, og de fleste gætter derfor i stedet på donut.
 - I en børnehave blev det nævnt, at børnene har svært ved at kende forskel på torskerogn og fiskefrikadeller, når de er i gang med at lege med dem.
- Overordnet set lever materialet op til de succeskriterier, som pædagogerne opstiller om, at legene skal være sjove og engagere børnene.

- Særligt i en af institutionerne efterspørges en "pædagogisk bagdør", således at børn, der ellers nemt kan blive ekskluderede eller have svært ved at deltage uden at påvirke de andre børns leg, kan være med. Det kan fx gælde specifikke justeringsmuligheder for børn, der har svært ved at sidde stille eller følge reglerne. Med andre ord differentiering.
- Flere pædagoger fremhæver, at det er enormt godt, at der er en oversigt over de læreplanstemaer, som Den Magiske Madkasse knytter sig til.
- Materialet vurderes som velegnet til forældrene. Det er positivt og ikke formynderisk. Pædagogerne mener, at det er rart at have mulighed for at formidle gode råd uden at se sig selv som værende i en 'politirole' i forhold til børnenes mad og måltider.
- Børnene giver udtryk for, at det er rart at have noget, de kan tage med hjem og give til deres forældre. Pædagogerne bekræfter, at børnene er rigtig glade for at fortælle andre børn og deres forældre om Supergnaskerne.
- Forældrematerialet må vurderes som velegnet, der er dog ikke mange forældre, der har sat sig ind i det og brugt det.
- Timing er uhyre central: Det egentlige arbejde med at forberede storbørnsgruppen på overgangen til skolestart sker senere på året, og Den Magiske Madkasse var bedre placeret i forbindelse hermed.

Anbefalinger

Vi anbefaler at:

- Bibeholde materialet og dets format, det være sig både design, farver, figurer m.m. samt indholdet i den pædagogiske vejledning, kataloget over lege og aktiviteter, rekvisitterne og forældrefolderen.
- Overvej Juicys funktion, idet madglæde ikke giver særlig stor tilkobling blandt børnene. Flere pædagoger beskriver madglæde som mere abstrakt og sværere at italesætte end de øvrige pædagogiske pejlemærker.
- Udfolde madfællesskab (Kiwi) og fællesskab i det hele taget gennem materialet.
- Styrke Chili (madmod) med yderligere italesættelse af børnenes smag- og madpræferencer på en måde, der motiverer dem uden at være præget af pres eller tvang.
- Supplere med aktiviteter for pædagogerne, hvor de indbyrdes drøfter overgangen til skolens spisepauser og dennes udfordringer for børnene, så de får skærpet opmærksomheden.
- Tydeliggøre de mere generelle skoleforberedende fokusområder end spisepausen:
 - børnene kan lære at være gode vindere eller tabere inden skolestart.
 - vekselvirkningen mellem stillesiddende aktiviteter og bevægelse: Børnene får rørt sig.
 - børnene kan lære at følge regler.
 - børnene kan lære at være tålmodige og vente på tur.
- Tydeliggøre, at der er tale om et fleksibelt materiale og evt. tilføje flere justeringsmuligheder, såsom at gennemføre lege uden brug af madhjulet og smagehjulet.

- Tilføje flere justeringsmuligheder med henblik på børn, der har svært ved at sidde stille og følge regler.
- Overveje at erstatte visse madkort (særligt kyllingepålæg og bagel) med lettere genkendelige varianter.
- Gøre mere ud af at inddrage forældrene tættere på skolestart, når de selv fokuserer på skolestartforberedende aktiviteter.
- Time/placere Den Magiske Madkasse i forbindelse med skolestart, dvs. 1-2 måneder før. Ligeledes i forbindelse med forældreinddragelsen.

Referencer

- Bruck, M. and S. J. Ceci (1999). The suggestibility of children's memory. *Annual Review of Psychology* 50(1): 419-439.
- Fivush, R. et al. (2001). Questions and Answers: The Credibility of Children Witnesses in the Context of Specific Questioning Techniques. In *Memory and suggestibility in the forensic interview*. London: Routledge.
- Eder, D. & Fingerson, L. (2001). Interviewing Children and Adolescents. In Gubrium J. & Holstein, J., Thousand (ed.) *Method, red and I Handbook of Interview Research – Context*. Oaks: Sage Publications, Inc.
- Gulløv, E. & Højlund, S. (2004). *Feltarbejde blandt børn*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Højlund, S. (2002). *Barndomskonstruktioner - på feltarbejde i skole, SFO og på sygehus*. København: Gyldendal Uddannelse.
- Kampman, J. (2017). Det observationsbaserede interview. I Kampmann, J. Rasmussen, K. & Warming, H.(red.) *Interview med børn*. København: Hans Reitzels Forlag.

Den Magiske Madkasse – observationsguide

Overordnede spørgsmål:

- Fungerer materialet for pædagogerne?
- Hvor meget af materialet bruger pædagogerne?
- Er de enkelte dele for omfangsrige eller mangelfulde?
- Mangler der noget? Og i så fald hvad?
- Vurderer pædagogerne, at materialet hjælper børnene med at blive mere klar til skolestart, mere selvhjulpne og mere madkloge, madglade, madmodige og får bedre madfællesskaber?
- Synes børnene, at det er sjovt at arbejde med Den Magiske Madkasse?
- Hvordan fungerer Supergnasker-universet?

Observationspunkter:

- Hvordan anvender pædagogerne Den Magiske Madkasse?
 - o Giver de udtryk for, at materialet er meningsfuldt for dem? (Hvad skal der til, for at det fungerer i deres arbejde med børnene?)
- Hvilke aktiviteter og lege bliver gennemført?
 - o Følger pædagogen strukturen fra vejledningen, eller foregår der en redidaktisering?
 - o Virker børnene engagerede? (Hvad er tegnene herpå?)
 - o Giver børnene udtryk for at have det sjovt? (Hvordan?)
- Omtales Supergnaskerne af pædagoger og børn? (Hvilke Supergnaskere og hvordan?)
- Hvordan italesættes de forskellige temaer; Madklogskab, Madmod, Madfællesskaber, Madglæde?
 - o Af pædagogerne
 - o Af børnene
- Italesættes overgangen til skole? (Hvordan?)
- Hvordan foregår spisepauserne i den pågældende institution? Og kan der observeres koblinger til Den Magiske Madkasse?

Den Magiske Madkasse: interviewguide pædagoger

- Din baggrund? (faglig baggrund, længde på ansættelse)
- Hvordan foregår spisepauserne i din institution? (Madordning, madpakker, andet?)
- Kan du beskrive, hvordan du har arbejdet med Den Magiske Madkasse indtil videre?
 - Hvilke aktiviteter har du gennemført med børnene?
 - Hvad er din vurdering af legene/aktiviteterne? (Hvilke fungerede bedst/dårligt? Hvorfor?)
 - Hvad synes du om omfanget af aktiviteter?
 - Har du kunne tilpasse dem din storbørnsgruppe?
 - Hvad skal der til, for at du vurderer, at en aktivitet har været god?
- Har du læst den pædagogiske vejledning, kataloget med lege og pædagogiske aktiviteter, forældrefolder?
 - Hvad var din vurdering af den pædagogiske vejledning? (Passende, for omfangsrig, m.m.?)
 - I hvor høj grad har du fulgt strukturen, som beskrives i vejledningen?
- Hvad synes du om figurerne og temaerne, der er i Den Magiske Madkasse? (Madmod, Madklogskab etc.)
 - Hvad er dit indtryk af børnenes oplevelse af figurerne? (Hvordan er det kommet til udtryk?)
 - Har børnene talt om figurerne ud over, mens I har lavet aktiviteter med Den Magiske Madkasse?
- Et centralt fokus for Den Magiske Madkasse er udfordringer for børn omkring spisepausen overgangen fra børnehave til skole – har I fokus på det i jeres brug af Den Magiske Madkasse? Hvordan?
 - Hvordan beskæftiger I jer normalt med overgangen fra dagtilbud til skole?
 - Vurderer du, at storbørnsgruppen bliver forberedt til spisepausen i skolen gennem Den Magiske Madkasse?
 - Har arbejdet med Den Magiske Madkasse gjort dig bevidst om nogle problematikker omkring skolestart, som du ikke tænkte over før? (Forholdene omkring spisepausen fx)
- Hvordan har det været at arbejde med fokus på mad og de forskellige dimensioner, som Den Magiske Madkasse lægger op til? (Madmod, Madklogskab etc.?)
- Hvad har motiveret dig til at bruge materialet Den Magiske Madkasse?
 - Har det levet op til dine forventninger?

- Har du oplevet nogle udfordringer med at anvende materialet? (Hvilke?)
 - (Hvis ja) Hvordan kan man forbedre materialet?
- Har du læst forældrefolderen? (og uddelt den?)
 - Hvad er din vurdering af forældrefolderen?
- Ville du anbefale Den Magiske Madkasse til andre pædagoger?
- Har du andre kommentarer?

Den Magiske Madkasse: interviewguide – børn

Præsentation af sig selv og formålet med interviewet.

- Kan I fortælle om, hvad I legede før? (Præciser aktiviteten fra Den Magiske Madkasse).
- Havde I det sjovt?
 - Hvad var sjovt?
- Hvem er Supergnaskerne? (Evt. medbring billeder af Supergnaskerne).
 - Kan I huske, hvad de hedder?
 - Hvad er deres superkræfter?
 - Har I også de superkræfter? (Hvordan bruger I dem?)
- Hvad synes I om Den Magiske Madkasse?
 - Har I lært noget om mad, I ikke vidste før?
 - Hvad har de voksne fortalt om Den Magiske Madkasse?
 - Har I snakket med jeres forældre om den?
- Hvornår skal I begynde i skole?
 - Føler I jer klar? (Hvorfor/hvorfor ikke?)
 - Glæder I jer? (Hvorfor/hvorfor ikke?)
 - Har I snakket om at skulle starte i skole med de voksne? (Hvad har de sagt?)
- Hvordan er jeres spisepause her i børnehaven? (madpakke, spiseordning andet?)
 - Hvad plejer I at spise?
 - Bruger I nogle af Supergnaskernes superkræfter der?
 - Tror I, at det bliver anderledes i skolen?
 - (Hvis ja) Tror I, at Madpakkehånden kan hjælpe jer?
- Synes I, at andre børn også skal lære Den Magiske Madkasse og Supergnaskerne at kende? (Hvorfor?)

Spørgeskema forældre

Dette spørgeskema er lavet af ansatte fra Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) på Aarhus Universitet som en del af en evaluering af Den Magiske Madkasse. Dine svar er med til at kvalificere projektet yderligere.

I dit barns børnehave har de i den sidste tid arbejdet med Den Magiske Madkasse, som er et projekt, der sætter fokus på madpakken i forbindelse med overgangen fra børnehave til skole gennem pædagogisk materiale og legeaktiviteter med børnene. I skiftet fra børnehave til skole oplever mange børn en anderledes spisepause i helt nye rammer, som Den Magiske Madkasse har til formål at forberede børnene på.

Spørgeskemaet tager ca. 5 minutter at udfylde, og dine svar vil blive behandlet anonymt, og i overensstemmelse med databeskyttelseslovgivningen (GDPR).

Har du modtaget forældrefolderen fra Den Magiske Madkasse?

- Ja - Nej

Har du læst i forældrefolderen?

- Ja - Nej

Har du hørt om figurerne fra Den Magiske Madkasse, "Supergnaskerne"?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Har dit barn snakket om Supergnaskerne derhjemme?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Er dit barn med i en kostordning i børnehaven?

- Ja
- Nej

Får dit barn madpakke med i børnehaven?

- Ja
- Nej

På en skala fra 1 til 10: I hvor høj grad er dit barn villig til at smage på nye madvarer? (1 er meget tilbageholdende, og 10 er meget villig til at smage)

- 1 Er meget tilbageholdende
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 Smager på alt

Er dit barn blevet mere villig til at smage på nye madvarer efter at være blevet introduceret til Den Magiske Madkasse?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Var du i forvejen bevidst om, at overgangen fra børnehavens spisepause til spisepausen i skolen kan være en udfordring for mange børn?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Tror du, at Den Magiske Madkasse kan hjælpe dit barn med at blive mere klar til den anderledes spisepause i skolen?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Hvad er dit køn?

- Kvinde
- Mand
- Andet end de to ovenstående

Hvad er din højeste uddannelse?

- Folkeskole
- Erhvervsfaglig uddannelse

- Gymnasial uddannelse (inkl. HF, HH, HTX mv.)
- Kort videregående uddannelse (1 – 2 år)
- Mellemlang videregående uddannelse (3 – 4 år)
- Lang videregående uddannelse (mere end 4 år)
- Ønsker ikke at svare

Hvad er din egen årlige indkomst før skat?

- Under 200.000 kr.
- 200.000 til 300.000 kr.
- 300.000 til 400.000 kr.
- 400.000 til 500.000 kr.
- 500.000 til 600.000 kr.
- Over 600.000 kr.
- Ønsker ikke at svare

Hvad er din nuværende jobsituation?

- I arbejde
- Studerende
- Ledig
- Førtidspensionist
- Langtidssygemeldt
- Andet
- Ønsker ikke at svare

I forbindelse med vores evaluering af Den Magiske Madkasse ønsker vi at følge op på børnenes oplevelser af overgangen fra børnehave til skole med fokus på rammerne for måltider i skolen. Derfor vil vi gerne gennemføre opfølgende interviews med børn, der har erfaring med Den Magiske Madkasse, efter deres skolestart i 2020. Hvis vi må interviewe dit barn, er du velkommen til at skrive kontaktoplysninger i form af en e-mailadresse, så vi kan aftale nærmere.

- E-mail:

